

การพัฒนาการเรียนการสอน

เรื่อง การวิจัยในชั้นเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ชัยพนธ์ จักตาม

ความสำคัญของการวิจัย

ข้อมูลที่เชื่อถือได้เพราะผ่าน
กระบวนการอย่างมีระบบ
เป็นขั้นตอนมีมาตรฐาน

“การวิจัย” เป็นกิจกรรมทางวิชาการที่นับว่ามีความสำคัญ และเป็นที่ยอมรับว่าเป็นข้อมูลที่เชื่อถือได้ เพราะได้ผ่านกระบวนการที่มีระบบเป็นขั้นตอนเป็นมาตรฐานสากล

ในการเสวนาทางวิชาการ จึงมักจะนำเสนอผลการวิจัยและเสนอแนวคิดโดยอ้างอิงผลการวิจัยควบคู่กันไป

ประโยชน์ของการวิจัย ทำให้ได้ผลผลิตใหม่ๆ หรือได้วิธีการใหม่ๆ ที่จะก้าวให้ทันกับโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา การวิจัยคือ การสร้างกลไกที่สร้างการเปลี่ยนแปลง การสนับสนุนการวิจัยจึงเป็นการสนับสนุนเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลง

นักวิจัยต้องมีจินตนาการต่อความเปลี่ยนแปลง มีความมุ่งมั่นเพื่อการสร้างสรรค์ และมีความสุขที่ได้ทำให้จินตนาการเป็นจริง

การพัฒนาการเรียนการสอนในชั้นเรียนก็อาศัยวิธีการวิจัยมาประยุกต์จึงเรียกว่า การวิจัยในชั้นเรียน ครูผู้สอนจึงเป็นผู้วิจัย (teacher researcher) ที่จะต้องมีจินตนาการในการสร้างให้ผู้เรียนเก่งเป็นคนดีและในขณะที่เรียนก็เรียน อย่างมีความสุข

ประโยชน์ของการวิจัยในชั้นเรียน

ได้นวัตกรรม (Innovation) ที่ใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนที่ทำให้ผู้เรียนมีความสุขในระหว่างเรียนและผลสุดท้ายได้ความรู้ มีความสามารถตามเป้าหมายของหลักสูตร

นั้น ๆ มีการวิเคราะห์กระบวนการเรียนการสอน ว่าควรใช้รูปแบบกิจกรรมการสอนอย่างไร ที่เกิดผลต่อผู้เรียนได้มากที่สุด และท้ายที่สุดก็สามารถสรุป หรือประเมินผลได้ว่า ผู้เรียนพัฒนาขึ้นจากเดิมเพียงใด

การวิจัยในชั้นเรียน จึงเป็นหนึ่งในกิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียนปกติ มิใช่เป็นกิจกรรมที่แปลกแยก หรือเพิ่มภาระให้กับครูแต่อย่างใด เป็นการเน้นให้เห็นกระบวนการทำงานของครูมืออาชีพ ที่ควรจะต้องรู้ว่าในห้องเรียนมีปัญหาหรือไม่

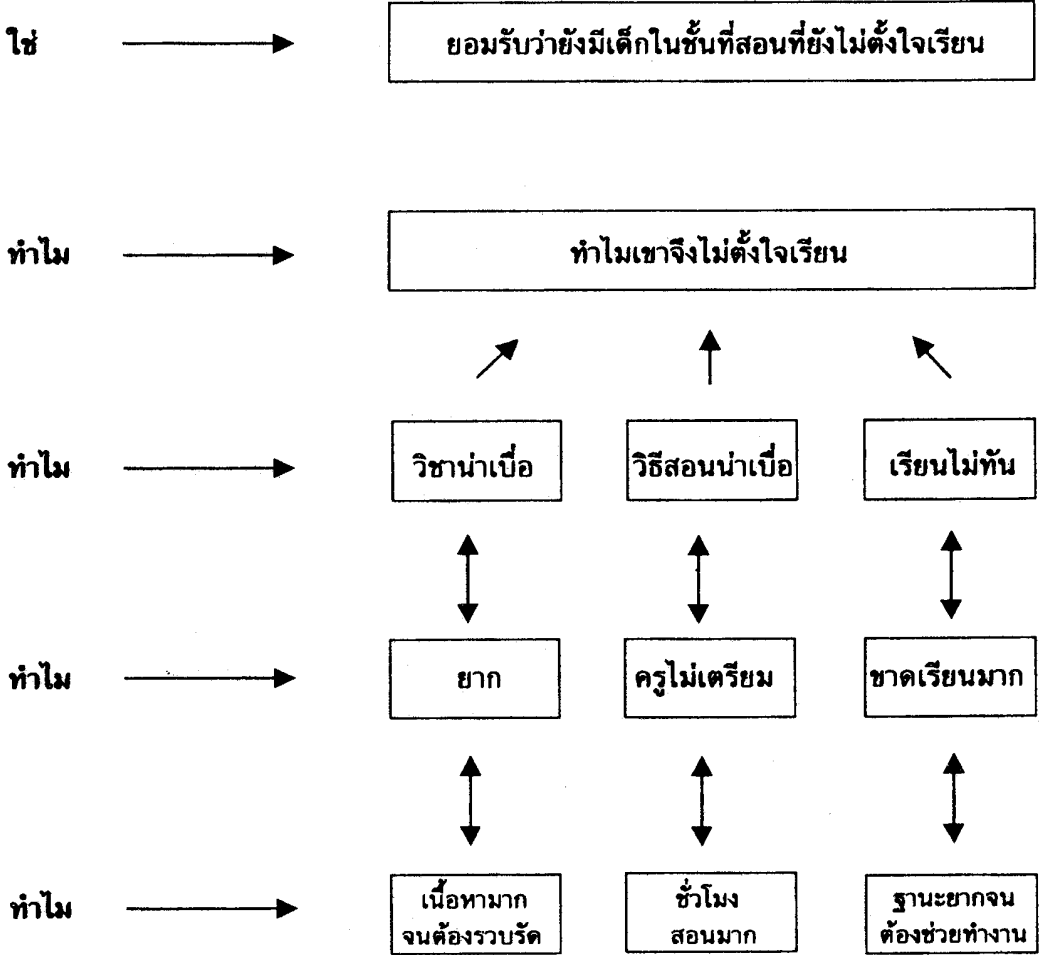
ครูจะถามตัวเองว่า

- เด็กทุกคนตั้งใจเรียนหรือไม่?
- เด็กในชั้นมีพื้นฐานใกล้เคียงกันหรือไม่?
- เด็กในชั้นมีร่างกายแข็งแรงเท่ากันหรือไม่?

หลังจากผ่านคำถามชุดแรกว่า ใช่ หรือ ไม่ใช่ แล้ว เพื่อให้ได้คำยืนยันว่าเป็นปัญหาแน่ ไม่ว่าจะการตั้งใจเรียน หรือพื้นฐานก่อนจะเรียน หรือสภาพร่างกายของนักเรียนแล้วก็ให้ตั้งคำถามตัวเองต่อไปว่า ทำไม และคำถามนี้ต้องถามไปเรื่อย ๆ จนกว่าจะได้ คำตอบสุดท้าย จึงยุติและคิดถึงสาเหตุและวิธีการแก้ปัญหาต่อไป เช่น

การกำหนดปัญหาการวิจัยในชั้นเรียน

คือ ต้องวิเคราะห์ผู้เรียนแต่ละคนและในภาพรวมแล้ว วิเคราะห์กระบวนการเรียนการสอนที่เหมาะสม

จากตัวอย่างตอบคำถามทำไม 4 ครั้ง ก็พอจะวินิจฉัยเองได้ว่าจะจัดลำดับการแก้ปัญหาอย่างไร และบางครั้งก็มีปัญหาที่มาจากที่บ้านซึ่งก็ส่งผลกระทบต่อกาเรียนของนักเรียนด้วย คือ ปัญหาภาวะเศรษฐกิจ ซึ่งปัญหาในลักษณะนี้คงต้องเสนอข้อมูลเหล่านี้ไปยังผู้บริหาร และต้องหาวิธีการอื่นที่จะแก้ปัญหา การวิจัยในชั้นเรียนคงแก้ไม่ได้ทันที

การที่ครูพยายามตั้งคำถามว่าในชั้นเรียนมีปัญหาหรือไม่และทำไม เป็นแค่ขั้นตอนหนึ่งของการสำรวจ ประจวบจากรู้ว่ามีอะไรในกอไผ่ บางคนไม่ต้องลงทุนสำรวจก็ตอบทันทีว่า *หน่อไม้* ซึ่งก็อาจจะถูกต้องแต่บางทีมีมากกว่านั้น

เมื่อรู้ผลจากการสำรวจแล้วไม่ทำอะไรต่อ ก็ไม่ได้พัฒนาการเรียนรู้นักเรียนเปรียบเทียบเหมือนกับเป็นแต่วินิจฉัยโรค ถ้ารู้ว่าเป็นมะเร็งแต่ยังรักษาไม่ได้ ก็ถือว่ายังไม่แก่ระดับผู้เชี่ยวชาญ

ทำนองเดียวกันครูต้องพยายามสังเกตและเก็บข้อมูลของนักเรียนที่สอนให้มาก เพื่อจะสรุปได้ว่า *"สาเหตุแห่งโรค"* อยู่ที่ใด อันจะนำไปสู่วิธีการ *"ให้ยา หรือ บำบัดโรค"* และ *"ป้องกันโรค"*

**วัตถุประสงค์
ของการวิจัยในชั้นเรียน**

คือการพัฒนาการเรียนการสอน
ของครู และพัฒนาคุณลักษณะและ
ความรู้ของนักเรียน

เช่นเดียวกับ ปัญหาการเรียนรู้นักเรียนที่ครูมีอาชีพต้องดำเนินการต่อหลังจากสำรวจพบปัญหาแล้ว ก็ต้องคิดนวัตกรรม (*Inovation*) แต่ก็ได้ใช้วิธีแบบเหวี่ยงแห คือสอนนักเรียนทุกคนใช้วิธีเดียวกันหมด เพราะนักเรียนแต่ละคนปัญหาไม่เหมือนกัน วิธีการแก้ปัญหาก็ต้องสอดคล้องกับปัญหา เปรียบดังหมอกับคนไข้ ถ้าหมอขาดการวินิจฉัยแต่ให้ยาไปเลย เราก็เรียกหมอดี คือ จ่ายยาอย่างเดียว บางทีคนไข้คือยาไปก็มี

การวิจัยในชั้นเรียนจะเริ่มหลังจากสำรวจพบว่า ผู้เรียนแต่ละคนมีปัญหาพื้นฐานอะไรและครูจะเข้าไปช่วยแก้ปัญหาของเด็กได้โดยวิธีใด การศึกษาปัญหาและสาเหตุของปัญหาบางครั้งก็สามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนครูที่สอนวิชาเดียวกันได้ เพราะจะเป็นการสร้าง ความมั่นใจว่า ความคิดนั้นถูกต้องยิ่งขึ้น จากการใช้วิธีการเก็บข้อมูลแตกต่างกันหรือวิธีเดียวกันก็ตามซึ่งต่อไปภายหน้าก็จะเกิดเครือข่ายการเรียนรู้อื่นในโรงเรียน

แนวทางการพัฒนาการเรียนการสอน

ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

- กำหนดกิจกรรมการเรียนการสอน
- รวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบ
- กำหนดแนวทางวิเคราะห์ข้อมูล
- นำผลการวิเคราะห์ไปพัฒนาการจัดการเรียนการสอน

การวิจัยในชั้นเรียนจะเป็นกระบวนการแก้ปัญหาที่ครูสามารถคิดวิธีการหรือกระบวนการแก้ปัญหาในชั้นเรียนได้เอง และไม่ได้มีความซับซ้อน คือเมื่อเรื่องยากก็ตัดตอนออกให้ ง่ายที่สุด ถ้าเนื้อหาที่สอนรู้สึกว่ายาก รวดรัด ครูอาจใช้เวลามากสำหรับเด็กให้มากขึ้น ที่จะทำความเข้าใจ เช่น ทำชุดฝึกขึ้นมาเพื่อปูพื้นฐานของนักเรียน หรืออาจจะมีวิธีการอื่น ๆ ก็ทำได้หลายวิธี เช่น ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มกันไปศึกษาแล้วมาเล่าสู่กันฟัง ให้นักเรียนลงมือปฏิบัติออกเก็บข้อมูลแล้วมาเล่าให้ฟัง ให้นักเรียนไปหาแหล่งเรียนรู้จากหนังสือ หรือจากผู้ใหญ่ที่บ้าน เหล่านี้เป็นต้น

การเรียนรายงานการวิจัยในชั้นเรียน

ระบบงานวิจัยในประเทศไทย ยังถือว่าเป็นงานเฉพาะบุคคลหรือวัฒนธรรมนักวิจัยเดี่ยวด้วยความคุ้นเคยกับวัฒนธรรมราชการ ซึ่งมุ่งสร้างรูปแบบที่ชัดเจนตายตัว มุ่งสร้างความเหมือน (homogeneity) ครูควรเริ่มสร้าง หรือแสวงหาความรู้ใหม่ ทฤษฎีใหม่ แนวทางใหม่ สร้างความแตกต่างหลากหลาย (heterogeneity หรือ diversity) โดยยอมรับข้อคิดเห็นที่อาจไม่ตรงกับคนที่เคยคิด เช่น บางคนอาจจะเคยยึดติดกับกรอบการเขียนรายงานการวิจัย 5 บท เคยชินกับการวิจัยเชิงปริมาณ ที่จะต้องใช้สถิติในการทดสอบสมมติฐาน เมื่อมาพบการวิจัยที่ไม่ใช่ตัวเลขมากนัก ก็คัดค้านหรือไปตัดสินว่านั่น ไม่ใช่รายงานวิจัย

แก่นแท้ของการวิจัยในชั้นเรียน คือ เป็นการค้นหาคำตอบให้ได้ว่า ปัญหาใหญ่ ๆ ที่เกิดขึ้นเกิดจากสาเหตุอะไร และแก้ปัญหาได้โดยวิธีใด และพิสูจน์ให้คนอื่นยอมรับได้แล้วเผยแพร่ต่อไปเพื่อให้คนอื่นได้นำไปประยุกต์ใช้ มากกว่าจะมาถกเถียงกันว่า รูปแบบใดถูกต้อง

ดังนั้นรายงานการวิจัย จึงไม่ควรมีรูปแบบตายตัวแต่ในรายงาน ควรชี้ให้ผู้บริโภคงานวิจัยเห็นการกำหนดปัญหาในการทำวิจัยจากการวิเคราะห์ผู้เรียน จากกระบวนการเรียนการสอน และกำหนดวัตถุประสงค์ที่จะดำเนินการ แสดงขั้นตอนในการจัดการเรียนการสอนและมีการประเมินสรุปผลที่ชัดเจน ยังมีหลักฐานยืนยัน ยังมีคุณค่าและมีความเชื่อมั่นมากขึ้น

การเขียนรายงานการวิจัยในชั้นเรียน	
⇒	ทำไมต้องพัฒนา
⇒	ปัญหาอยู่ที่ตรงไหน
⇒	พัฒนาจุดใด
⇒	พัฒนาอย่างไร
⇒	ผลการพัฒนา

การที่ครูสอนไปและพยายามทดลองรูปแบบการสอนไปด้วย มีการบันทึกข้อมูล มีการใช้การสังเกต การสอบถาม และเปรียบเทียบผลการทดลองปฏิบัติจนได้เป็นรูปแบบหรือ วิธีสอนแบบใหม่ขึ้นมาจะทำให้ได้นักวิจัยเพิ่มขึ้น เรียกว่าเป็นครูนักวิจัย (teacher researcher)

บทสรุป

การวิจัยในชั้นเรียน จึงเป็นการวิจัยโดยครู เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนในห้องเรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนอย่างมีความสุข หลังจากครูก้นหาสาเหตุที่แท้จริงของเด็กแต่ละคน และครูได้ใช้วิธีการต่างๆ ที่เกิดขึ้นโดยฟังจากคนอื่นให้น้อยที่สุด แต่ต้องพยายามใช้บทบาทกัลยาณมิตร ใช้การผูกมิตรกับเพื่อนร่วมอาชีพ แลกเปลี่ยนข้อมูลกัน เพื่อให้เกิดประโยชน์กับผู้เรียนมากที่สุด **ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญที่สุด**

จุดอ่อนของสังคมของครูเราต่อการทำวิจัยด้วยตนเองคือ ขาดความเชื่อมั่นในสติปัญญาและศักยภาพของครูเราเองที่จะสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ขาดการเสริมแรง

ในระยะหลังครูหลายคนที่ประสบความสำเร็จในการสอน ในการคิดรูปแบบกิจกรรม สื่อการสอนที่สามารถพัฒนาผู้เรียนได้ดี จนกระทั่งได้รับการคัดเลือกให้เป็นครูต้นแบบ ครูแกนนำ และครูแห่งชาติ ครูที่ได้รับการยกย่องดังกล่าวล้วนแล้วแต่ **ทำการวิจัยในชั้นเรียนมาแล้วทั้งสิ้น**